

KULTÚRA

ROČNÍK XV. – č. 14

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

5. SEPTEMBRA 2012

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,20 €

V prvom polroku 2012 aj naše Slovensko bolo rozvírené niekoľkými nezvyklými "kauzami", ktoré sa ešte stále rozmazávajú takmer vo všetkých médiách. Väčšinou sa dotýkajú zahraničných, ale novšie aj slovenských vysokých cirkevných činiteľov a ich spolupracovníkov, prípadne inštitúcií a spoločností z okruhu ich činnosti. Osobitnou zhodou okolností sa do toho často zaťahujú aj najvyššie autority Katolíckej cirkvi, nevynímajúc ani nástupcu sv. Petra, pápeža Benedikta XVI.

Preto si mnohí kladieme otázku: O čo tu vlastne ide?

Ide tu o agresívnu sekularizáciu, ktorá sa intenzívne stupňuje a neraz vedie až k priamym útokom na každé náboženstvo, ale hlavne

MILAN S. ĎURICA

na veriacich katolíckych kresťanov, na ich životný štýl a na ich mravné zásady.

Všetkým aktivistom tejto sekularizácie je spoločné odmietanie akéhokoľvek zjaveného náboženstva, najmä Katolíckej cirkvi, ktorá sa zakladá na zjavení Syna Božieho Ježiša Krista. Pojem „Veľký Architekt Vesmíru“, ktorým slobodomurári označujú akúsi najvyššiu silu v prírode, nemá nič spoločného s jediným Bohom v troch osobách, ktorého vyznáva Katolícka cirkev, pretože ho vysvetľujú ako čosi imanentné v mechanizme vesmíru v zmysle filozofického deizmu. Pritom sa usilujú propagovať nové „Náboženstvo svetovej jednoty“, ako to vyhlásili na veľkom zhromaždení v Pittsburgu 28. - 31. augusta 2000, ktoré bolo jednou z príprav na 55. zasadanie Generálneho zhromaždenia Organizácie spojených národov (OSN). Medzi zakladateľmi tohto nového svetového náboženstva sú známe osobnosti ako Michail Gorgačov, vtedajší generálny tajomník Organizácie spojených národov Kofi Annan a jeho predchodca Robert Muller, juhoafrický protestantský arcibiskup Desmond Tutu a suspendovaný katolícky profesor teológie Hans Küng. Na zakladajúcom zhromaždení tejto „Iniciatívy spojených náboženstiev“, ktoré sa konalo v sídle Organizácie spojených národov v New Yorku, sa zúčastnilo vyše

Snímka: Imrich Fuhl

O čo vlastne ide

tisíc náboženských vodcov z celého sveta s výraznou účasťou hnutia New Age. O dva roky neskôr (2002) na zasadaní tej istej Organizácie v Johannesburgu vyhlásili „Chartu Zeme ako Desatoro nového veku“. Hneď sa k nej prihlásil aj Stephen Rockefeller, ktorý dal zhotoviť „archu nádeje“, do ktorej vložili toto

vyhlásenie a potom ho slávnostne uložili v sídle OSN v New Yorku. O tom svetové médiá takmer nič nezaznamenali. Hlavným cieľom tohto nového náboženstva je založiť „nový spoločenský poriadok mimo Ríma a proti Rímu. Nová cirkev, ktorá si už pravdepodobne nebude môcť zachovať nič zo scholastickej

náuky a pôvodnej formy Katolíckej cirkvi, napriek tomu dosiahne od Ríma pozhnanie a kanonickú jurisdikciu.“ Už z podobných vyhlásení je celkom jasné, že cieľom tohto nového náboženstva je odstránenie Rímskokatolíckej cirkvi a pápežstva.

(Pokračovanie na 2. strane)

Ked' som sa 25. marca 1988 ponáhal na Sviečkovú manifestáciu v Bratislave, ani vo sne by mi nenapadlo, čoho svedkom budem po takmer štvrtstoročí. Očakával som, že spoločnosť, a nielen tá naša, slovenská, ale akákoľvek iná, po strašnej skúsenosti s totalitou komunizmu prežije katarziu a prirodzene sa vráti k svojim koreňom.

Predstavoval som si, dnes už viem, že naivne, ako si každý povie: Nikdy viac! Veď všade bolo dostatok faktov o tyranií, desiatkach miliónov nevinných obetí, o strachu... Medzi nami žili a ešte žijú ľudia, ktorým pri výsluchu vybíjali zuby a dolámali rebrá. V desiatkach tisíc ro-

Prečo...

TEODOR KRIŽKA

dín ešte vždy niekto chýba z tých, ktorí museli utiecť pred represáliami za more.

Kostoly po páde režimu boli plné. V prvých radoch hrdo stáli tí najčistejší budovatelia obnovy spoločnosti, chlapci z dobrých rodín, mnohí z prostredia, ktoré samo pocítilo vyčistenie boľševikov na vlastnej koži.

Ale spoločnosť sa nenaplnila ušľachtilejším obsahom. Chlapci vyťažili z dobrej povesti, čo sa dalo, kapituláciu krajiny pred tzv. medzinárodnými organizáciami úspešne vydávali a ďalej vydávajú za cnosť. Niektorí potíchu, iní s hrmotom sa odoberajú užívať si „zasluženu“ odmenu. Ani jeden nebol z funkcie odstránený pre neochvejné mravné postoje. Ani jeden neodišiel chudobný. Nevidel a nepočul som ani od jedného z nich, aby si verejne priznal, že toto veru nechceli. Ani jeden z nich necíti vinu za premrhanie takého mravného pokladu, akým bola obeta a utrpenie ich otcov. Naopak, tvrdošijne ukazujú prstom na iných, krčiac ramenami...

Zo sna ma pred rokmi prebral študent, ktorý sa počas môjho autorského stretnutia s gymnazistami postavil pred celú sálu so slovami: „Nenávidím Cirkev! Nenávidím Krista! Z toho výjavu mi je smutno doteraz. Nielen kvôli mladíkovmu výroku, veď medzitým som sa podobných a i horších výrokov musel napočúvať a načítať mnoho. Smutno mi bolo z tej zrady na mladej generácii, ktorej sme sa dopustili.

Áno, každý zo zodpovedných nájde tisíc argumentov, prečo nič zmeniť nemožno a nakoniec, nebolo to v silách jediného človeka. Ale nuž ak sa mnohí z nich vedia dopracovať ku geniálnej myšlienke, že prezident Tiso mal v najťažšej chvíli národa abdikovať, prečo sa oni tak zúfalo držali a držia svojich pozícií v časoch mierových?!

Na ospravedlnenie politikov by bolo mnoho argumentov. Áno, vidíme obrovský tlak. Na našich očiach sa plnia Kissingerove slová a novom svetovom poriadku ustanovenom na popole predošlého.

(Pokračovanie na 5. strane)

www.kultura-fb.sk

V týchto dňoch najviac rezonuje téma - odvolanie trnavského arcibiskupa Mons. Róberta Bezáka. Čítam rôzne komentáre, vyjadrenia, televízia nás informuje o organizovaní rôznych protestov, dokonca už pripravovaných aj zo zahraničia, zaznievajú aj rozhorčené vyjadrenia kňazov, čo vzbudzuje vo mne veľké rozpaky. Protest je vždy nasmerovaný voči niekomu, alebo niečomu. Proti komu sú nasmerované tieto konkrétne protesty? Zrejme proti tomu, kto odvolal arcibiskupa Mons. Bezáka. Kto ho teda odvolal? Mohol to urobiť jedine jeho nadriadený, teda pápež. Takže tieto protesty smerujú proti pápežovi. To však tu na Slovensku ešte nebolo. Pápež mal a myslím si, že aj má na Slovensku veľký kredit, predovšetkým u katolíkov. Teraz proti nemu niektorí vehementne protestujú, že odvolal arcibiskupa.

Mons. Bezák sa pred tromi rokmi stal arcibiskupom v Trnave, ale zrejme sa nestal majiteľom arcibiskupstva, ani pokladu viery. (Depositum fidei), ale iba jeho správcom, asi tak, ako ani farár sa nestane vlastníkom farnosti, ale iba správcom jej správcom v duchovných i hmotných veciach. Biskup ho môže preložiť, čo tiež pre toho kňaza nemusí byť vždy prijateľné. Samotný pán arcibiskup, pokiaľ viem, naraz odvolal všetkých dekanov, pričom nepredpokladám, žeby sa boli všetci ničím previnili. Počas troch rokov preložil istotne aj mnohých kňazov. Myslím, že vo väčšine prípadov kňazi nerobili problémy, ale poslúchali a nastúpili na nové miesta. V médiách sa objavila správa, že arcibiskupa vyzvali, aby sa vzdal, ale on to odmietol, lebo nevidel dôvod na to. Na to o niekoľko dní bol odvolaný. Obdobne koná aj biskup v prípade kňaza. Keď má dojem, že na jeho miesto bude vhodnejší iný kandidát a vyzve ho, aby sa zriekol farnosti a nechal sa preložiť. Ak je vážny dôvod na to, potom ho preloží aj proti jeho vôli. V Cirkvi to tak nejako funguje, pretože ide tu o spoločné dobro božieho ľudu. Biskup pri vysviacke kladie kandidátovi takúto otázku: „sľubuješ mne a mojím nástupcom úctu a poslušnosť“? A kandidát odpovedá, „sľubujem“. Zamestnávateľ v civilnom zamestnaní toto od svojho zamestnanca nežiada. V Cirkvi je to však tak, že sa tu vyžaduje aj úcta aj poslušnosť a keby to tak nebolo, neviem si celkom dobre predstaviť, ako by to mohlo spoľahlivo fungovať. Ak

sa to požaduje od kňaza, zrejme to musí platiť aj pre biskupa.

Nechcem nijako súdiť pána arcibiskupa Bezáka, zostáva biskupom naďalej a ponecháva si aj titul arcibiskupa. Nemyslím si, že by mu Cirkev robila krivdu. Pýtam sa však, či pri tom obrovskom vplyve a moci, ktorú získal svojím úradom, predsa len niečo neprehliadol a či sa nenechal až príliš uniesť popularitou a slávou, ktorá ho zrazu obklopovala. Môže byť z jednej strany veľmi sympatické, keď populárny arcibiskup zviditeľňuje cirkev a príťahuje masy, ale práve tam môže na neho číhať nebezpečenstvo, že urobí prešľapy a kvôli falošným ohľadom nepovie celú pravdu, alebo ju dokonca zamlčí. Myslím si, že pán arcibiskup v tomto ohľade nebol celkom obozretný a pri jeho vystúpení na „Pohode“ v Trenčíne minulého roku zazneli veľmi nešťastné výroky. Vtedy som mu napísal tento list, ktorý tu pripájam, aby som ilustroval toto svoje tvrdenie. List v tomto znení bol napísaný 18. septembra 2011.

Vaša excelencia, najdôstojnejší pán Arcibiskup!

Dlho som váhal, či Vám mám napísať, alebo nie, ale predsa som sa len rozhodol. Prečítal som si veľmi podrobne článok v časopise Týždeň z 18. júla 2011 o Vašom vystúpení na Pohode v Trenčíne. Premýšľal som nad Vašimi slovami, ktoré ste tam v rozhovore s redaktorom Štefanom Hríbom uviedli. Boli ste tam aj s pomocným biskupom pražským Václavom Malým. Niektoré Vaše vyjadrenia a postoje neviem celkom pochopiť. Taktiež aj vyjadrenie pána biskupa Václava Malého vyvolávajú vo mne určité rozpaky. Na otázku redaktora, prečo dnes cirkev čosi nestíha a nevie už dnes osloviť ľudí, odpovedal najprv správne, že príčinou je tu aj vysoká životná úroveň, čiže blahobyt, ďalej vypätý individualizmus a stráca sa napokon aj povedomie solidarity, ale potom povedal niečo, s čím len ťažko môžem súhlasiť: povedal totiž, že my sa tiež nesmieme báť povedať, že aj my nevieme, že aj

my hľadáme a máme svoje neistoty a že sa nesmieme báť priznať, že sme len hľadajúci. Možno to bolo treba viac konkretizovať, ohľadom čoho sa týkajú tieto neistoty. Vzbudil však dojem, že sa to týka našej kresťanskej viery a cirkevného spoločenstva, ktoré v Kristovi vytvárame. Toto však nebolo správne, pretože tým akoby bol poukázal, že ani my nemáme istotu viery, ale že pravdu len hľadáme a sme na tej istej úrovni ako neveriaci, ktorí nemajú nijakej istoty, lebo nepoznajú pravdu a nemajú

ŠTEFAN MORDEL

K odvolaniu trnavského arcibiskupa

nádej. Význelo to potom tak, že vlastne ani my nezdieľame vieru sv. apoštola Pavla, ktorý povedal: „viem komu som uveril a som si istý“. Myslím si, že toto vyznanie viery v Krista malo zaznieť aj od biskupov na Pohode, hoci tam ľudia neprišli hľadať vieru, ale zábavu. A keď už biskupi na Pohodu pozvanie prijali, domnievam sa, že mali tam vyznať vieru v Krista; mali zreteľne vyjadriť, že Kristus je pre nás Cestou, Pravdou a Životom.

Je mi to ľúto, ale považujem ešte za oveľa horšie Vaše vyjadrenie na adresu kresťanského duchovného života a skutkov nábožnosti. Na otázku prečo to cirkev dnes vo svete nestíha, ste odpovedali, že tu vidíte problém cirkevnej štruktúry; cirkev má síce kostoly, v nich sa ľudia správajú podľa nejakých predpisov, prežehnávajú sa, kľakajú si, ale toto je už pasé, čiže považujete to za niečo, čo je dnes už prekonané a čo dnes mladí ľudia nepotrebujú. Tieto prejavy nábožnosti ste označili za kamennú štruktúru, ktorú už dnes svet nepotrebuje. Ďalej ste si položili otázku, aké „hodnoty sa vymáhajú žehnaním a kľakaním“? A Vašou odpoveďou je negácia, totiž, že tie „cirkevné hodnoty“, ktoré sa vymáhajú žehnaním a kľakaním, nie sú vlastne žiadne. „Lebo“, ako uvádzate „v rámci kostola sa snažíme hovoriť o ľudskosti, o blízkosti, o pria-

telstve, o obeti“, ale podľa Vás, to nie sú „cirkevné hodnoty, ktoré sa vymáhajú žehnaním a kľakaním“.

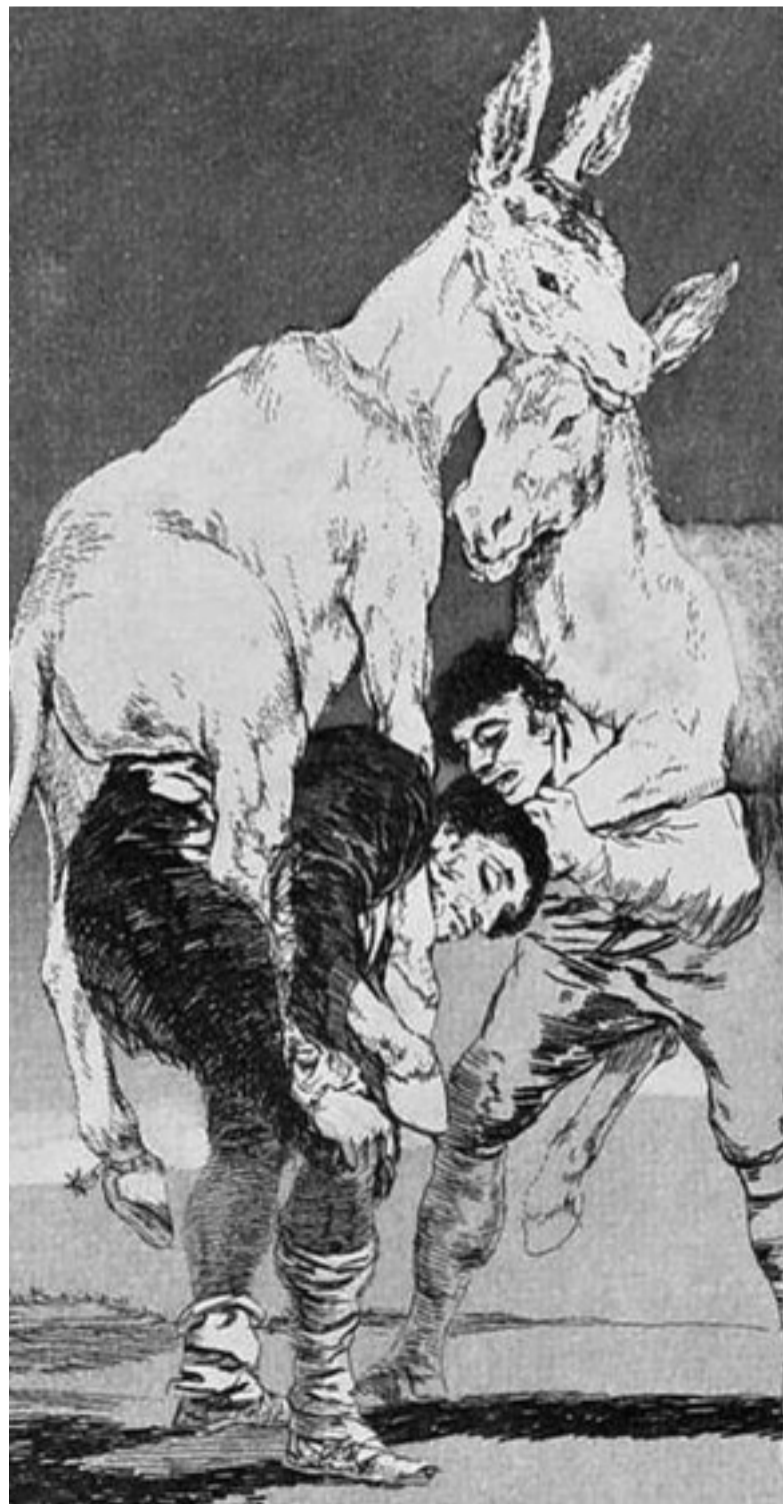
Môj dojem z tohto Vašho vyjadrenia je, akoby ste pohrdali skutkami nábožnosti, ktoré veriaci konajú v kostole a zároveň, že ich považujete za neúčinné a vlastne aj zbytočné. Váš postoj veľmi kontrastuje s postojom Svätého Otca Benedikta XVI., ktorý stavia opäť práve na týchto prejavom nábožnosti a úcty voči Bohu. Možno, že ste si už všimli, že Svätý Otec už od sviatku Kristovho Tela a Krvi v roku 2008 podáva sv. prijímanie iba pokľaciaci a do úst, teda nie na ruku, ako je to všeobecne zaužívané na Západe. Myslím si, že pohrdanie gestami poklony ako prejavu úcty voči Bohu v kostole je veľkým nepochopením liturgického čítania a vnímavosti voči

Božiemu majestátu. Veď práve týmto úkonom poklony sa prejavuje voči Bohu úcta a pestuje sa zbožnosť.

A zas ďalej; ako ste nezodpovedne použili slovo liturgia, keď ste povedali: „lebo aj tu na Pohode treba byť ľudským... je tu určitá liturgia“. KKC hovorí, že „v liturgii sa spritomňuje a sprostredkuje tajomstvo spásy“. Takže považujem porovnanie zábavného podujatia s liturgiou (pri ktorom sa konajú aj výslovné zlé veci, alkoholizmus, drogy, neviazanosť, nemravné skutky a pod.) za skutočne neprimerané a nenáležité. V tomto kontexte ste

ďalej hovorili o zduchovňovaní a o „anonymných kresťanoch“ že teda aj tí ktorí sa nemodlia, nekľakajú a pod., že môžu byť duchovní ľudia. Keď sa aj nevedia modliť Otčenáš, že to neznamená, že človek žije len živočíšne... Dokonca ste povedali, že to už nie je len priestor kostola, ale je to celý priestor nášho života, ktorý je aj náboženským priestorom. Ba ešte viac, tvrdili ste, že Kristovo poslanie nie je na prvom mieste liturgické, aby sme sa vedeli prežehnať, kľaknúť si, aby tam bol pekne oblečený farár a okolo neho pobežovali miništranti.“

Pre mňa je to zarážajúce a nepochopiteľné že ste vo svojich výpovediach zaujímali takéto stanoviská. Som totiž presvedčený, že si nemôžeme počínať v takýchto debatách tak, ako sektári, ktorí snažiac sa dokázať svoju pravdu, vyberajú si z evanjelia iba to, čo im práve vyhovuje. Je pravdou to, čo ste povedali, že v evanjeliách sú slová o poslednom súde, „hladný som bol a dali ste mi jesť...“ atď., ale to nie celá výpoveď Krista v evanjeliách. Ak by bolo tomu tak, potom by stačilo, aby sa Cirkev venovala iba sociálnej činnosti. Ale Ježišovi ide aj o niečo iné; hovorí „kto ma zaprie pred ľuďmi, toho aj Syn človeka zaprie pred svojim Otcom...“, alebo, „kto neuverí, bude odsúdený“ a mnohé iné. Nemožno brať evanjelium jednostranne a jednou výpoveďou negovať druhú. Nevie, prečo ste takto argumentovali, kde ste povedali iba polovicu pravdy. Takto nielenže ste spochybňovali potrebu konať nábožné úkony pri liturgickom slávení a potrebu napr. zúčastňovať sa na slávení sv. omše tak, ako nás k tomu zavádzajú Božie i cirkevné prikázania, ale naopak ste ich aj znevážili, ako niečo nemoderné, nepotrebné a patriace

O čo vlastne ide

(Pokračovanie z 1. strany)

Nie však násilne, ale za pomoci vnútorného rozkladu. Je to realizácia už takmer dvestoročného programu týchto protikatolíckych síl, z ktorého už v roku 1875 taliansky časopis „La civiltà cattolica“ uverejnil túto jasnú stať: „Naším úmyslom je oslobodenie Talianska, z ktorého musí časom vzísť oslobodenie celého sveta, republika bratstva a zjednotenie ľudstva. Náš cieľ je v podstate cieľom Voltaira a Francúzskej revolúcie, to je dokonale zničenie katolicizmu a samej kresťanskej idey. Pápež, nech je to ktokoľvek, nikdy sa nepridá k tajným spoločenstvám. Preto tajné združenia musia urobiť prvý krok k pápežovi a k Cirkvi s úmyslom obidvoch sputnať. Dielo, na ktoré sa chystáme, nie je práca na jeden deň, mesiac, alebo jeden rok. Môže to trvať veľa rokov, možno aj storočia. Nemáme v úmysle získať pápeža pre našu vec, urobiť z neho neofytu našich základných zásad, alebo apoštola našich ideí. To by bol smiešny sen. Ale aj keď sa udalosti môžu vyvinúť aj tak, že sa nejaký kardinál stane zasvätencom našich tajomstiev, či už z celého srdca alebo ľstivo, ani vtedy by sme si nemali priať, aby bol povýšený na Petrov stolec. Pretože jeho povýšenie by bolo našou skazou. On by sa potom z púhej ctižiadostivosti stal odpadlíkom a potreba uplatniť svoju moc iste by ho prinútila, aby nás obetoval. Čo my hľadáme, na čo čakáme ako židia na svojho Mesiáša, to je pápež podľa našich požiadaviek. Aby sme si takéhoto pápeža podľa svojho srdca urobili, musíme sa predovšetkým snažiť o to, aby sme pre toho pápeža vychovali generáciu, ktorá je hodná

vlády, akú si my prajeme. Starcov a dospelých mužov musíme nechať úplne mimo. Namiesto toho ísť rovno k mládeži a pokiaľ možno aj k deťom. Až si upevníte svoju dobrú povest' v internátoch, na gymnáziách, na univerzitách a v seminároch, až získate dôveru profesorov a mladých ľudí, potom sa usilujte, aby vašu spoločnosť vyhľadávali predovšetkým kandidáti na duchovný stav. O niekoľko rokov budú vďaka vývoju títo mladí kňazi zastávať všetky cirkevné úrady. Vystierajte svoje siete ako Šimon, syn Jonášov, vnútri v sakristiách, seminároch a kláštoroch, nie na hlbínach morských. A ak nič neurobíte príliš unáhle, tak vám sľubujeme ešte obdivuhodnejší rybolov, než aký urobil sv. Peter. On rybár sa stal rybárom ľudí, a vy budete chytať priateľov dokonca pri nohách apoštolskej stolice. Tak dostanete do siete revolúcie tiary a plášte, na ktorých vrcholoch budú križe a veľká pápežská zástava. Táto revolúcia bude potrebovať iba malú pomoc, aby založila oheň vo všetkých štyroch svetových stranách.“ (CC, 4. 9. 1875, s. 598 a nasl.)

Zdá sa, že tento dobre premyslený program už im prináša túžené ovocie. Iba obozretný pozorovateľ sa nemôže ubrániť dojmu, že drvivá väčšina veriacich a časť ich duchovných pastierov hľadá podstatnú príčinu súčasnej „dramatickej situácie Cirkvi“, na ktorú nás neprestáva upozorňovať Benedikt XVI., celkom inde než tam, kde sa ona skutočne nachádza a odkiaľ rozvíja svoje nekalé a stále viac úspešné podujatia. Nemali by sme zabúdať na Ezopovo „Hic Rhodus - hic salta!“.

MILAN S. ĎURICA

Dvadsať storočie bolo časom najväčšej apostázy v ľudských dejinách. Len ťažko sa dá jednoznačne určiť, či ľudstvo dosiahlo až najvyšší možný bod „mystéria zla“. Pozastavme sa však aspoň pri zamyslení, že ľudstvo vyskúšalo už takmer všetko a pomaly usína. Zlo sa stalo čímsi celkom „normálnym“. Vzalo na seba desivú masku ľahostajnosti voči duchovnému životu a negácie prirodzených práv akoby bolo grotesknou tvárou rockových detí Frankenstein. Najväčší podiel na vzniku tohto „satanistického disneylandu“ mali dvaja teoretici kultu zla - Alistair Crowley a Anton Szandor La Vey.

Pôvodne elitný satanistický kult sa po roku 1945 začal stávať masovým náboženským hnutím, s vlastnou organizáciou spravujúcou aj celkom umiernené rituály. Predchádzalo tomu niekoľko spoločenských, politických a náboženských procesov. Vystúpenie satanizmu na svetlo sveta bolo možné s ohľadom na revolučné závery II. vatikánskeho koncilu, prácu liberálov vo vnútri Cirkvi. Nastúpil celkový úpadok autoritatívnych kresťanských štátov, zničených politickým spojenectvom USA a ZSSR. Nastal čas „neideologickej“ liberálnej éry, otvorenej spoločnosti; čas pluralizmu a tolerancie, keď sa v mene akceptovania odlišných hodnôt začal akceptovať aj pekne uhladený a filozofujúci satanizmus.

O nepochybný úspech sa ako prvý pričínal Alexander Crowley, syn anglického sektára, potulného apokalyptického kazateľa utopických Plymouthských bratov. Surová výchova bez lásky, ktorú spomínal vo svojich prácach ako neustále ponižovanie, nadmieru bezohľadné fyzických tresty a náboženské šialenstvo otca, dohnali chlapca k presvedčeniu, že je vtelením apokalyptickej bestie zrodenej na zničenie kresťanstva a vykonanie anarchickej thelemy. Už počas štúdií na cambridgskej univerzite sa Alexander stýkal s gnostickými organizáciami, čo potvrdil ešte zmenou svojho pôvodného mena z Alexander na Alistair. Okultista Julian Baker doviedol dvadsaťtriročného mládenca (1898) so širokými záujmami (poézia, alpinizmus, šachy) do ezoterickej sekty Hermetického rádu Zlatého úsvitu (Hermetic Order of the Golden Dawn, pozn. red.), s ktorým v tom čase udržovalo kontakt mnoho začínajúcich, i slávnych umelcov. Znepriatelil sa však s vodcom sekty Gregorom Mahlerom, ktorého sa pokúšal zosadiť, aby si vydobyl väčší vplyv na členov. S ohľadom na jeho otvorene zvrátené homosexuálne názory, bol zo značne snobského prostredia Zlatej zorničky vylúčený. Pre človeka presvedčeného o svojej genialite a vylúčeného z prostredia básnikov a gnostikov, nezostávalo veľa ideologického priestoru na jeho megalomanské projekty. V čase jeho spolupráce so Zlatou zorničkou sa vyformoval Crowleyho svetonázor, ktorý členovia sekty odmietli. Keď o niekoľko rokov neskôr vytvoril Rád striebornej hviezdy, mal už celkom ucelené názory. Nakoniec sa Crowley stal šéfom tajnej slobodomurárskej organizácie, pokúšajúcej sa o tajné antické náuky. Navzdory niektorým názorom jeho oponentov, Crowleyho megalománia nebola len akousi šarlatánskou myšlienkou -

Crowley bol bytostne presvedčený, že je novým vtelením niekoľkých dávnych čarodejníkov, disponujúci mocou mágie. Zanedlho sa okolo jeho osoby začalo zhromažďovať množstvo ctiteľov a úspech jeho ideológie priťahoval pozornosť ezoterikov, slobodomurárov a obyčajných záujemcov z oboch strán Atlantiku.

Odkiaľ pochádzala táto Crowleyho magnetická sila? Nie je vylúčené, že odpoveď na túto otázku môžeme hľadať v egyptskej príhode ani nie tridsaťročného muža. V jednom z vleklých horúcich dní až na nevydržanie, v poludňajších hodinách, dosiahol Crowley vo svojej hotelovej izbe „angelofániu“. Žiariaci duch, ktorého neskôr popisoval, mal byť jeho strážnym anjelom menom

RYSZARD MOZGOL

Synovia zla (4)

Vzbura Bafometa - zlatá zornička satanizmu

Aiwaz. Vďaka tomuto zjaveniu poznal podľa vlastných slov celú teóriu i všetky praktiky mágie, ktoré mu boli dané pre oslobodenie a získanie moci nad ľudstvom. Alistair Crowley tvrdil, že od tejto najdôležitejšej udalosti v jeho živote, sa jeho pohľad na svet od základov zmenil. Pripusťme, že Crowley neklamal. Z analýzy jeho popisov „angelofánie“ a porovnaní so známymi angelofániami môžeme dospieť k hypotéze, že Crowley zažil akúsi formu kontaktu s démonom. Nasvedčovať o tom môže: všadeprítomný strach, pocity bolesti a beznádeje dominujúce v čase kontaktu so zjavenou bytosťou. Démonológia ako i gnostici sa zhodujú v opise Lucifera ako anjela poludnia a „Syna Zorničky“, žiariacej podstaty, odpovedajúcej južnému smeru (dolu) a poludňajšej hodine (moment slnovratu).

Už pred vypuknutím prvej svetovej vojny roku 1912 sa Crowley stretol s nemeckým okultistom Teodorom Reussom, ktorý predstaviteľného Rádu Striebornej hviezdy uviedol do kruhu okultistickej sekty Ordo Templi Orientis (OTO - Rád Východného chrámu). Napriek tomu, že Reuss nebol vedúcim sekty a jeho osobné možnosti boli značne skromné, otvoril Crowleymu podivné možnosti na činnosť. Po Crowleyho berlínskej iniciácii a prijatí nového mena Bafomet, Rád Striebornej hviezdy prestal existovať a pohltit ho OTO. Alistair Bafomet Crowley sa postavil do čela britskej sekcie OTO, venujúc všetok čas na popularizáciu svojich koncepcií. Najviac poslucháčov našiel už vtedy medzi americkými okultistami, čo čoskoro prinieslo svoje ovocie. Po skončení Prvej svetovej vojny už nič nestálo Crowleymu v ceste, aby rozvinul svoju činnosť aj na európskom kontinente a roku 1920 zakladá v Cefale na Sardínii „satanovu rehoľu“ s názvom Thelema (odvodená od gréckeho slova thelema - vôľa, učenie hlásalo: „Tvoja vôľa je jediným zákonom“, pozn. red.). Po niekoľkoročnej činnosti Thelemy „pre-slávnej“ ako miesto konania orgií,

perverzít, narkómie a smrti a po nástupe fašistickej moci v Taliansku, bol „kláštor“ roku 1923 zatvorený a vyznávači čierneho kultu boli ako občania cudzieho štátu vypovedaní z Talianska. Len britský pas na meno John Bull uchránil Crowleyho od zaslúženého trestu za prečiny, spomedzi ktorých boli najľahšími: násilnosti, sodomia a vykonávanie zvieracích obetí.

Talianska vláda spolu s profesorom Del Re vytýkala Crowleymu praktikovanie krvavých obetí z nemlúvniat kupovaných v útulkoch a nemocniciach! Reinkarnácia mága sa po druhýkrát odohrala v Tunise. Bez prostriedkov na živobytie, s dlhmi a mizernými perspektívami do budúcnosti, sa Crowley dostal cez Tu-

Jonesa. Kalifornia bola toho času „zasľúbená zem“ satanizmu, kde boli od 20-tych rokov 20. storočia činné sekty spojené s OTO a rôzne satanistické a luciferiánske skupiny. Roku 1934 tam bola znovu uvedená do činnosti satanistická cirkev Thelemy, nadväzujúca na Crowleyho sardínsky kláštor, ktorú spravoval ďalší reinkarnovaný mág Wilfried Smith.

V čom spočíva Crowleyho fenomén zla? Početné knihy Alistaira Crowleyho - ak teda neobsahujú okultistický bľabot, ktorý sa dá ťažko prekonať aj brožúrami rozenkruciánov - predstavujú neagresívny, vyvážený a učený pohľad mága na fungovanie celého sveta. Len v niekoľkých prípadoch Crow-

Človek je jediným naozajstným bohom a okrem neho niet iného božstva. Už tento crowleyovský uhol pohľadu prezrádza satanskosť jeho koncepcie, zhodnej s prísľubom, aký dal Eve pán ľži: „Budete ako bohovia, poznajúci dobré a zlé“. Následne Crowley negoval podstatu prvotného hriechu, z ktorého pramení obmedzenie ľudskej povahy. Všetci ľudia sú si rovní a rozdielnosť vzniká len dosiahnutím vlastného vedomia. Mnohé koncepcie čerpal z gnostických a kabalistických teórií a z najviac zdegenerovaných drávidských hinduistických kultov, s ktorými sa stretol počas svojej návštevy na Srí Lanke. Podľa Crowleyho je najdokonalejšou formou človeka mág, ktorý ma schopnosť ovládať vesmír - to on je novým Adamom, disponujúci všetkou duchovnou mocou, môže sa prevetlovať do iných tiel a obývať ich. Preto Crowley prijímal božskú prirodzenosť človeka - posadnutosť diablom vysvetľoval ako emanáciu sily ľudského rozumu. Božská elita zasvätencom má plné právo na riadenie ľudstva. Z toho vychádzali etické názory satanistického guru, ku ktorým sa ešte vrátíme.

Náboženstvá sú len emanáciou prvotného poznania. Crowley si adoptoval tento názor populárny v druhej polovici 19. storočia, ktorý hlásali aj neopohania, vzdialení od satanizmu. V každom náboženstve je zrkmo pravdy, prikrýtej chybou ľudského zabudnutia (gnóza). Interpretácia tohto názoru autorom „Knihy mágie“, bola na hony vzdialená katolíckej koncepcii prvotného zjavenia a viazala sa so silným presvedčením populárnym aj dnes, že jediná pravda, ktorá existuje, je

ley so špinavým štítom rovno medzi oči deklaruje svoje satanistické ideály - radšej sa ich však snaží zamaskovať mágiou, ľahko stráviteľnou pre liberálneho čitateľa a naturálnymi silami uloženými v človeku či duchovnou harmóniou vesmíru.

Jadrom Crowleyho prác je snaha o dokonalosť ľudskej povahy, schopnej prekročiť materiálne bariéry a majúcej moc ovládať vesmír.

Koniec vojny priniesol Crowleymu nové možnosti. Po presunutí ťažiska činnosti za oceán, kde OTO nerušene prečkalo peripetie dejín, sa mr. Magick usídlil v Kalifornii v opatere (mal už sedemdesiat rokov!) svojho „magického“ syna, miestneho šéfa OTO, Charlesa Stanfielda

ktosi kedysi dávno tak, že z hrubého územčitého bukoveho kmeňa vysekal vnútro, takže ostali z neho iba asi meter dlhé okraje. Kadlub osadil do vykopanej jamy priamo na prameň, nad ktorým tento vytvoril okrúhly studňový priestor.

Mávala zrejme dostatok vody, pretože z nej neustále vytekala nevelká odrážka. Voda sa však v odrážke po niekoľkých metroch strácala; našla si zrejme nejakú tajnú cestičku v zemských útrobách, kde sa možno spojila s inými podobnými vodnými sestrami, vytvorili spolu pomerný pramienok, a určite kdesi poníž na mne neznámom mieste vyrazili na povrch, aby svojim hojným obsahom naplnili inú studňu.

Kadlubová studňa sa nevyužívala v starorodičovskom dome na bežné potreby pre dom a maštaľ. Voda z nej pôvodne asi slúžila na polievanie zeleninových a kvetinových hriadiok, ktoré sa nachádzali v jej blízkosti.

Drevený kadlub sa však už v čase môjho detstva začal povážlivo rozpadáť. Studňový priestor sa zmenšoval, pretože slabnúce drevené steny nevládali čeliť tlaku okolitej premočenej zeme, ktorá studňu postupne celkom zavalila.

Studňa prestala existovať.

Zaujímavé bolo, že sa miesto po mŕtvej studni nezmenilo na rozbahnenú mokraď. Voda si zrejme našla v

podzemí podobné cestičky ako predtým z nej vytekajúca odrážka. Do tajných hĺbok zeme si ukryla pred ľudským okom problém svojej existencie a jeho riešenie.

Veľmi skoro sme na ňu zabudli, ako sa zabúda na všetko, čo neúprosny čas ukryje časom do svojich podzemných skrýš.

10

Utkvela mi v pamäti zásluhou dvoch zážitkov z dvoch asi 5-6 rokov od seba vzdialených chvíľ mojej mladosti.

Mala podobu nevelkej priehlbiny pod rozkonárenou lieskou na staro-otcovskej rozsiahlej lúke. Jej dno kedysi niekto vyložil plochými skalami, ktoré každoročne na jeseň poprikrývalo z liesok opadajúce lístie. Využívala sa počas kosby nielen ako osviežujúci prameň, ale jej vodou si kosci plnili aj svoje osel-níky. Mój otec nikdy nezabudol hneď po príchode na lúku povyhŕňať z jej hľadiny a zo skalnatého dna vlašajšie listy. Vytekala z nej zdatný prúd vody. Roz-dvojená odrážka ho rozvádzala na dve protihľadné stráne maličkého lúčneho údolia, ktoré prinášali gazdovstvu môjho starého otca z maminnej strany bohatú úrodu ošamne voňavého sena.

S tou vôňou súvisí aj prvý z mojich zážitkov.

***

Lúka bola skosená. Starý otec počastoval koscov oldomášom; zajedli si údenú slaninu, zapili vodou zo studničky a rozšli sa.

Nakosené riadky trávy bolo treba poroztriasať, prípadne povynášať trávu z mokrych miest na suchšie a tam ju usušiť na voňavé seno. Táto robota sa už pokladala za ženskú. Keďže moja mama už dávnejšie polihovala prechorená na nejakú mne neznámu chorobu a nemohla prísť, otec sa s ňou ráno dohodol, že ostane spolu so mnou (mal som asi 10-11 rokov) u starých rodičov pomôcť aj pri sušení, a že teda u nich aj prenocijeme. Ženy zatiaľ neprišli a slniečko medzitým stihlo osušiť raňajšiu rosu. Bolo treba začať roztriasať nakosené riadky.

Starý otec sa pobral domov s prísľubom, že nám pošle na pomoc ženy.

Moja mama mala ešte zo štyri dospelé slobodné sestry. Navyše v dome bola aj nevesta, vdova po maminom bratovi, ktorý ako tridsaťročný umrel pred rokom „na raka“, ako sa vtedy zákernej chorobe hovorilo.

A práve ona nám dvom, keď sme medzitým poroztriasali nakosenú trávu, doniesla obed. Sadli sme si do tieňa medzi liesky.

Vädnúca a zasychajúca tráva začínala prenikavo voňať.

Hana, tak ju v starootcovskom dome volali, podchvíľou opakovala, aká je horúčava. A pritom si čím ďalej

tým vyššie kasala sukňu a spodničku, takže jej bolo vidno holé nohy hodne nad kolenami, najmä keď sa pri naberaní jedla zohýnala; zdalo sa mi, že aj viac, ako bolo treba. Prirodzene, že najmä smerom k môjmu otcovi.

„A mohol by si sa ísť pozrieť, či už jahody nedozrievajú“, obrátila sa na mňa s návrhom. „Tamto hore na tej medzi ich býva veľmi veľa. Tuto v studničke si opláchni hrniec a nazbieraj aj mame!“

Pozrel som sa na otca. V jeho tvári nebolo vidieť odpoveď na môj spý-tavý pohľad. Pobral som sa neochotne pomaly hore k medzi, tušiac vo svojej nedospeljej duši čosi ne-dobré.

Napätie mi však netrvalo dlho. Pri jednom z mojich mnohých ohliadnutí smerom k lieskam som uvidel, ako Hana vybehla spomedzi nich ako splašená jalovica, keď sa počas letných poludní nevie ubrániť pred krvilačnými o-vadmi. Rýchlo pozbierala nádoby od obeda a uháňala preč.

„Tá nám už dnes veľmi nepomôže“, pomyslel som si s úľavou.

A potom som ešte videl otca, ako si priľahol ku studničke a opakovane si v nej zmáčal celú hlavu. Vedel som, že sa už nemusím ponáhľať spať. Pri ja-hodách som sa radšej zdržal dlhšie, aby mi nemusel vysvetľovať, prečo má mokré vlasy. Podvečer sme sa vrátili domov. Neostali sme spať u starých rodičov. Asi pre istotu tak rozhodol otec a ja som sa na nič nepýtal.

Jahody, ktoré sme niesli mame, nám obom celou cestou krásne voňali.

***

Mój druhý zážitok síce nemá vôňu sena ani vôňu lúčnych jahôd, ale sa tiež, viac-menej náhodne, viaže na spomínanú studničku.

Bol som už vyššierockým gymnazistom, keď som sa na začiatku prázdnin vybral na pár dní do svojho milovaného rodného kraja na návštevu obidvoch starých mám a početného príbuzenstva. Mal som ako obvykle pri po-dobných návštevách chuť napiť sa vody zo studničky, ktorá varí pred dvoma rokmi bola vo mne vyvolala už spomenutú nepríjemnú chvíľkovú mdlobu. Krá-čal som známou dolinou voľným tempom, ktorý podchvíľou mimovoľne zrých-lilo rastúce vzrušenie z blízkeho stretnutia s dôverne známymi obrazmi môjho detského sveta.

Ešte mi bolo treba prejsť dve posledné zákruty cesty a potom odbočiť chodníkom na ľavú stranu, kde sa nachádzala oná studnička, z ktorej som tento raz mienil piť obozretnejšie, keď som dostihol statnú neznámu, vcelku pohľadnú ženu. Mimovoľne som je odhadol vek, ktorým prevyšovala môj asi tak o desať, možno aj o viac rokov. Okamžite nadviazala so mnou rozhovor a po chvíli, keď som vysvetlil, či som a kam mám namierené, už vedela o koho ide. Poznala sa s mojou mamou, dokonca tvrdila čosi o vzdialenom príbuzenstve a mne sa tiež vynorili útržky z maminých spomínaní na jej rodinu. Chvíľu nám prišlo ísť spoločne a keď sme došli na rázcestie, kde ona mala odbočiť, začala naliehať, aby som išiel s ňou, že majú doma plné stromy zrelých čerešien, že sa aj popri jej dome bez problémov dostanem k našim, že mi ukáže cestu, že ma dokonca odprevadí, aby som nezablúdil.

Dal som sa napokon prehovoríť, hoci som v jej naliehaní cítil voľačo nepríjemné. Čoskoro sme došli k rozsiahlemu gazdovskému stavaniu, ktoré sa mi zdalo celkom prázdne. Vravela, že má len hluchonemého, ale vraj veľmi ro-botného paholka,

ktorý teraz pasie kravy, ináč že gazduje sama.

Zmizla v dome, ale o krátku chvíľu sa objavila prezlečená v ľahkých letných šatách a bosá, lebo vraj ona vyjde na čerešňu, ja že som nie vhodne ob-lečený a že som už istotne aj zabudol liezť po stromoch. Pristavila rebrík a o chvíľu mi už z výšky volala, aby som podišiel bližšie, že mi bude zhadzovať čerešne na zem. Čoskoro som vytušil jej hru. Letný vánok previeval jej tenké šaty a pri mojich aj mimovoľných pohľadoch nahor som nevdokaj musel dovi-dieť aj na také miesta dospelého ženského tela, o ktorých som predtým mal len veľmi nejasné tušenie. Po istom čase tejto jej hry som naznačil, že by mi tých čerešien už aj stačilo a že by som sa chcel pobrat' ďalej.

Zišla z čerešne a naliehavo ma pozvala dnu; že som zaiste vyhladol po niekoľkohodinovej ceste. Keďže som od prírody nie príliš smelý a nedokážem rázne odmietnuť, čo sa mi ponúka, aj napriek hroziacemu pokračovaniu jej hry so mnou, dal som sa prehovoríť. V miestnosti, kde bola rozostlaná jej posteľ, som úplne pochopil, aké malo byť to jej zaháňanie môjho hladu. Najmä potom keď ma chytila za ruku a nasilu ma ťahala do postele. Vytrhol som sa jej a vybehol von. Schytil som svoju tašku a začal som utekať smerom nahor. Hoci som nepoznal okolité lúky a pásiky bukoveho lesa, vedel som, že len smerom nahor sa môžem dostať k cieľu svojej cesty. Ani raz som sa neobzrel. Možno som podliehal známej rozprávkovej predstave, v ktorej zlá striga naháňa unika-júceho mládencu a už-už ho dosahuje svojimi čarodéjnymi hrabľami, aby ho u-väznila v klietke svojich nehanebných chůťok.

Keď som prebehol celý prepotený predpokladanú bezpečnú vzdialenosť a doprial si chvíľu oddychu v tóni osamelého košateho buka, prepadli ma živé predstavy jej bosých a vysoko podhalovaných nôh, ktoré prebudili vo mne túžby ešte sice mladého, ale už dospelého muža. Mimovoľne som podliehal predstave, aké by to bolo, keby som sa vrátil. Bol som celkom vykoľajený, v hlave mu hučalo a nevedel som si rady sám so sebou.

Ako v tranze som sa vliekol v smere predpokladaného známeho obzoru, keď som sa odrazu ocitol na známom mieste starootcovských lúk, poblíž studničky, v ktorej si pred rokmi aj môj otec schladzoval svoje mužské túžby, keď si ich z lásky k svojej manželke a mojej mame rozhodol nenaplniť.

Skúsil som to podobne ako kedysi otec. Priľahol som si k studničke a niekoľkokrát som si až po krk ponoril hlavu do studenej vody. A pomohlo to. Aspoň na určitý čas. Ešte dlho a často som potom musel v duchu zápasiť s lákavými predstavami. Vari až do momentu, keď som raz v jednej knižke mal možnosť prečítať si pôvabný záver podobného príbehu mladého človeka: „Bola krásna, divo krásna. Iba jedno bolo naozaj treba urobiť. Ja som to neuro-bil... odišiel som bez obzrania, plačúc od zúfania a vášne. Myslí, že keď ne-budem mať na súdny deň nič iné, aby som to daroval Bohu, budem mu môcť obetovať ako snop všetky tie objatia, ktoré som nechcel poznať z lásky k nemu“.

A ďakujem studničke aj za ozdravujúcu vodu, ktorá zrejme ešte stále vyviera spopod starej košatej liesky, v ktorej som si kedysi podobne ako môj otec schladzoval svoje odrieknuté a nenaplnené zmyselné túžby. Len Najvyšší vie, ako nám obom mohlo ich naplnenie obrátiť život celkom naruby.

Snímka: Imrich Fuhl

*HODINA**BÁSNICTVA 4*

*Hovoria, toto predsa zvládne
aj dieťa, čo je na tom ťažké -
byť trochu nad a trochu na dne,
milovať, nepodľahnúc láske,*

*a potom iba zviazať rýmy
a slová popchnúť do poklusu...
Nič na tom nie je, vraveli mi...
...len diablove si predať dušu.*

*Rozorvať, čo má údy v putách,
spútavať, čo sa vzpiera vôli.
Rezať vzduch krížom po zákrutách,
vždy iný v množstve skvelých rolí.*

*Srkať, piť celkom do nemoty
alkohol, čo sa volá život.
Potom vraj samy vojdú noty
do partitúry nočných clivôt.*

*Stačí si pustiť do žíl jedy
tých najvzdornejších púštnych hadov
a každý deň žiť naposledy,
pohrdajúci dobrou radou.*

*Netreba chodiť nikam pre ne,
verše si kľaknú k mocným nohám.
Prosím vás, aké utrpenie!
Boh? Básnik, to je predsa pohan!*

*Nestačí iba byť a chvieť sa,
keď anjela si práve stretol.
Ved' teda skús, skroť žrebca,
ak už vieš, ako sedlať vietor.*

RYTIER

*V piesočných búrkach, v močiaroch a daždi
do boja idem - bratia moji, zvoňte! -
len jednu vojnu vyhrať raz a navždy,
len jednu bitku na jedinom fronte.*

*Zodvihneš meč, kôň nepokojne hrebie
do prachu pod tebou a hlasno fŕka.
Dopredu teda, ostrie proti sebe,
k vlastnému srdcu smeruj, chrabrá ruka.*

*Tam je ten front, tam predsa vždy je na kom
otupiť hrany - nech si uvedomia
rytieri, rýchli do zápasu s drakom.
Tam sedem hláv tak hryzie do svedomia.*

*Keď raniš jednu, vyrastú hneď ďalšie.
Rúb teda presne, nech sa nerozhojnia
na hybkých šijach pretvárinky a falše.
Tam je ten front. Tam zúri svätá vojna.*

MUŽ BOLESTI

*Keď večery sú dlhšie, dni sa krátia,
túlím si na hrud' smútok ako psa.
Unavil som sa na pochôdkach, bratia.
Nevládzem ďalej s vami do kopca.*

*V takýchto chvíľach zavše zdáva sa mi,
že sa dá ťarcha niesť a nedoniesť.*

*Oriešok smútku líže moje rany
a prikladá si hlavu na bolesť.*

*Bolesti iba spia, no večne sú tam,
kde menej tvárne reže v tvárnejšom.
Beriem si do rúk breviár a hltám
verš za veršom, verš za veršom.*

*Alebo len tak sedím, hľadím do tmy,
pokým ma všetky sily opustia.
Pod kostolíkom s vysokými schodmi
vstupujem ako jeseň do húšťa*

*a premieňam sa na suchý list hlohu.
Zo zeme si ho vietor zoberie
a zasunie ho, zasunie ho Bohu
ktorejsi dlhej noci pod dvere.*

TEODOR KRIŽKA

Lebo som Tebe uveril

PREMENY

*Až príde čas a dozrie hodina,
puká mi tvár a ako vtáča z vajca
liahne sa v očiach, čo ma dojíma -
podoba sveta nepomerne krajšia*

*ako tá pred ňou, vnútri zamknutá
na sedem západov a plná clivôt.
Za rýchlej jazdy šmyk a zákruta,
a za zákrutou nie smrť, ale život.*

*Sám cez seba vždy vtedy prerastiem
ako ten nový, čo sa lieni z temna.
A vtedy myslím viac než na báseň
na lásku, čo sa nachystala pre mňa.*

*A myslím na tých, ktorým odrieka
osud aj drobký z pohostinných stolov.
Úbožiak vo mne stretá človeka
milosrdného, a tiež s dobrou vôľou.*

*A prosím trpiacich, tých spod mostov,
každého z nich aj s kúskom neba nad ním,
za tých, čo Pán Boh skúša hojnosťou,
talentom, šťastím takým nezbadaným.*

LAZAR

*Až do hrobu ma položia a spustia
nado mňa kameň, s hrozným údivom
a mlčaním sa zapečatia ústa,
ktovie, či Ježiš povie: „Vyjdi von!“*

*A tak už teraz kladiem hlavu k stene
a s hrdlom, ktorým nepretiahneš vlas,*

*prosím, aby mi bolo odpustené,
že vravel som a nepovedal viac.*

*Vystieram ruky a môj šepot ústi
v ctihodnom, milosrdnom obraze.
Oddávam sa ti ako zrno prsti,
dych života, tej tvojej nákaze.*

*Ako vlk vlkovi si bud' me bratmi,
jedného stromu koreň, kmeň a list,
a ber si ma a na oplátku vráť mi
do daru seba, ak sa máme zísť.*

*Nezaznie spev, ak nesadne zvuk k zvuku,
a nevyrastie zrno bez zeme.
Alebo položte mi na rameno ruku,
anjeli boží, že už pôjdeme.*

*LEBO SOM TEBE**UVERIL*

*Lebo som tebe uveril,
Pán môj a Boh môj, a nie besom,
už si len Ty, Ty jediný všade,
i vo mne, ja nie som,*

*a nie sú hory, lúky pod nimi
a polia s dozretými klasmi.
Nič mi už netreba, ved' všetko,
čo len potrebujem, dáš mi.*

*Aký je človek chudobný aj v bohatstve
a radosti a sláve,
keď nie si s ním, keď šiel si inam,
či keď odvrátil si práve*

*svoju tvár od jeho úsilia
a on sa len darmo štervá,
kam smie len čnosť, len pokora,
láska a nádej a viera.*

*Vstúpil si do chleba tak tajomne,
ako len na jar vstúpi
oživná miazga do stromov
a dvíhaš vo mne stĺpy*

*pod klenbou chrámu, ktorý nezrúti
ani smrť, to jej temné radlo.
Modlím sa k tvojmu milosrdenstvu,
aby mi vládlo.*

*Modlím sa k tvojej spravodlivosti,
nech trestá
tak láskyplne
ako svojich pútnikov ich cesta.*

*Aj slnko, hviezdy, mesiac,
žiarovky lampa zahas na ulici.
Ty sám bud' svetlo mojich dní,
čo moje srdce zapáli si,*

*to svetlo od Svetla.
To svetlo na zlosť besom.
Ved' si môj Pán, môj Boh
a bez teba viac nie som.*

Od prastarých dób babylonských, od kráľa Dávida a jeho hlavných spevákov, od dávnych čias Odyssey a od indických spevov o činoch boha Indru na čele nebeskej armády... A vlastne od úplného počiatku ľudskej kultúry - sa dozvedáme o hrdinoch. Ak sú svätci tými, ktorým patrí koruna zo zlata a umelci sa pýšia korunou striebornou; hlavy kniežat a vojvodcov zdobí koruna zo železa. A každá z týchto korun je spätá s trními. Pretože ak svätci bojujú modlitbou, umelci básňou, obrazom a sochou; kniežatá a vojaci preukazujú hrdinstvo fyzicky a svojou udatnosťou chvália Boha. V čase, keď sa o národoch rozpráva zo všetkých hľadísk a dejiny interpretujú zo všetkých čias - len nie hrdinsky, pripomíname si štúdiom vlastnej histórie jednu v minulosti mimoriadne ospievanú, no predsa zabudnutú bitku, kde sa ako bojovníci prejavili i naši predkovia. A uprostred armády brániacej hrad Sihot' (Sziget) vyvstáva mohutná postava grófa Mikuláša Šubića Zrinskeho.

Tejto veľkej postave európskych dejín venoval roku 2011 dvojdielnu monografiu vynikajúci slovenský vedec, prekladateľ a kroatista, nositeľ množstva chorvátskych i slovenských vyznamenaní, Ján Jankovič. Prvý diel s názvom Súvislosti tvorí štúdiá podrobne nazerajúca na postavu grófa a Bitku o Sihot'ský zámok zo všetkých aspektov. Druhý diel tvorí rozsiahla chrestomatia obsahujúca slovenské, latinské, maďarské a chorvátske literárne pamiatky venované tejto udalosti. Monografia je teda okrem veľkého historického a literárno-vedného významu aj unikátnym prekladateľským dielom, ktoré slovenskému čitateľovi a slovenskému vedomiu prináša informácie o slovensko-chorvátskych vzťahoch, o veľkosti našich spisovateľov, ktorí mali udatného grófa stále v živej pamäti, o krásy historických spevov a myslení starej Európy. V postave grófa Mikuláša Šubića Zrinskeho nám pripomína hrdinské činy predkov, význam slovanstva, ktoré zadržalo turecký vpád do Európy a napokon aj osobnú udatnosť, keď ten, čo navonok zahynul bez nádeje na víťazstvo, je oslávený na nebesiach.

Napriek tomu, že slovensko-chorvátske vzťahy siahajú do dávnych dób a počas celých dejín sú navzájom popretkávané toľkou krásou a toľkými vzájomnými bratstvami a vplyvmi ako ručne tkaný koberec; dozvedáme sa o nich z médií a z učebníc a ešte smutnejšie, i z našej vlastnej pamäti, len veľmi málo. Napriek tomu, že šľachtický rod Zrinskiých vlastnil niekoľko panstiev na území Slovenska a ich krv kolovala v žilách mnohých uhorských šľachticov (napr. známy gróf Juraj Thurzo bol vnukom M. Zrinskeho) a napriek tomu, že väčšina Zrinskeho potomkov bola spätá s Trnavou a Trnavskou univerzitou, sa významu tohto rodu pre Slovensko nedostáva patričnej pozornosti. Práve preto je dielo J. Jankoviča významným príspevkom na napravenie tohto nedostatku.

Gróf Mikuláš Šubić Zrinsky pochádzal z významného chorvátskeho rodu, z ktorého vyšlo až 60 uhorských bánov (chorvátskych miestodržiteľov v rámci Uhorska) a ktorého podpis sa nachádza už na listine Pacta conventa z roku 1102, potvrdzujúcej vstup Chorvátska do personálnej únie s Uhorskom. Už roku 1529 sa ani nie ako dvadsaťjeden ročný vyznamenal pri obrane Viedne, za čo ho odmenil cisár paripou a zlatou retiazkou. Okolo roku 1540 bojoval proti osmanskému pašovi v Bosne a o dva roky neskôr bol menovaný za uhorského bána, podieľajúc sa na ešte mnohých vojenských operáciách na obranu Rábu či Babócu a iných uhorských miest. K jeho životu sa viaže niekoľko udalostí spätých s Bratislavou, kam chodil pravidelne na uhorský snem. Pri korunovácií cisára Maximilána II. roku 1563 niesol budúce mu panovníkovi zlaté jablko, velil celému uhorskému zhromaždeniu a zachránil dokonca mesto pred požiarom, hroziacim pri výbuchu sudov s pušným prachom počas nepodareného ohňostroja. Už len z tohto stručného náčrtu môžeme vidieť, že gróf Zrinsky bol pevne ukotvený vo vernosti cisárskemu dvoru a obrane vlasti. Zastával presvedčenie, že Turkom netreba ustupovať ani s nimi vyjednávať a kritizoval laxnú politiku Viedne a akiste i Európy, ktorá už po niekoľký raz nechala slovanské krajiny trápiť sa pod nájazdom kočovných kmeňov. Mikuláš Zrinsky patril k obratným stratégom, o čom svedčí fakt, že svojich vojakov si vyberal podľa náročných kritérií s presvedčením, že „hrud' vojaka je najmocnejší hrad.“

Dnes si už asi len ťažko vieme predstaviť úzkosť a obrovské ľudské a hospodárske straty, aké preživalo Uhorsko pod vyše 150 ročnou tureckou expanziou. Rovnako ťažké je pre dnešného človeka pocítiť aspoň v myšlienkach hrdinstvo M. Zrinskeho a tisícok ďalších vojakov a obyvateľstva odolávajúceho tureckým nájazdom, povstaniam i občianskej vojne a vyčineniu vojenských zbehov. A rovnako ťažké je pre dnešnú Európu predstaviť si, ako hlboko vnímali transcendentálny rozmer obrany viery a vlasti vtedajší ľudia - zvlášť dnes, keď ako nehodní synovia potvrdzujeme svojimi postojmi, životom a nedôslednou vie-

rou v Boha, ako nám na úpadku kresťanstva nezáleží. A preto sa postava grófa Zrinskeho stáva ešte väčšou - vlastne nie nadarmo autor nazval svoju monografiu *Legenda o grófovi Zrinskom*. *Legenda* - podľa latinského významu „to, čo má byť prečítané“ - teda to, na

Lebo srdce spravodlivého je najpevnejší hrad

Legenda o grófovi Zrinskom podľa Jána Jankoviča

čo si máme pamätať, čo prekračuje lineárnu rovinu historickej udalosti a dostáva sa ešte vyššie, do transcendentálneho sveta. Týmto nadpozemským rozmerom je v prípade grófa Zrinskeho jeho statočnosť a vernosť až po absolútnu maximu - vlastnú smrť. V kľúčovej situácii v horiacom hrade a obkľúčení prednáša svojim vojakom túto reč: „(...) Moji bratia a rytieri! Teraz všetci vidíme, ako nás pán Boh trestá ohňom,“

Lebo naši nepriatelia nás premohli ohňom, a nie svojou silou, vidíte, ako nás ten oheň ničí a premáha. Za to všetko buď pán Bohu vďaka! My musíme teraz prijať ako dobro dané Bohom, ani nie tak pre naše hriechy ako za hriechy vlastní nás chcel trestať.“ Načim teda niečo viac o priebehu bitky a o postave grófa Mikuláša Zrinskeho.

Sihot' je hrad na juhu dnešného Maďarska pri hraniciach s Chorvátskom a svojho času bol najmocnejšou pevnosťou južného Zadu-

najska. Hrad bol prepojený bránami so starým a novým mestom, obohaný násypmi, ktoré tvorili z celej Sihote zložitý fortifikačný systém. Niet preto divu, že už od vpádu tureckých vojsk do Uhorska zažíval vojenské strety s Turkami, no skutočné obliehanie však nastalo od júla do septembra 1566. Obrancovia urobili posledný výpad z horiaceho hradu, pri ktorom zahynul gróf Zrinsky i zvyšky obrancov - pevnosť bránilo asi 2 500 mužov a straty Turkov činili približne 20 000 mužov. Podstatnú časť obrancov, tvorili, prirodzene, Chorváti, ale významná bola aj účasť Maďarov, ale i Slovákov, ako v prípade Martina Bošňáka. Tento kontakt dvoch civilizácií však so sebou niesol aj tragické prípady zrady, kedy sa vlastný rodák v cudzích službách stane ešte krutejší než tí, čo ho najali. To je i prípad pašu Mehmeda Sokolovića, sultánovho zá-

stupcu počas obliehania Sihot'ského hradu. Tento muž, jeden z najväčších nepriateľov Slovanov, pochádzal pôvodne z bosenského mesta Sokolovići a ako poturčenec sa vyznamenal vo vojenských a diplomatických službách až troch sultánov. Počas obliehania hradu tajil tureckým vojskám informáciu o smrti sultána, zo strachu pred poklesom morálky vojska. Na jeho rozkaz Turci hrad obliehali, zapálili a napokon aj dobyli. Správy o podrobnom priebehu bitky sa nám zachovali z čakavského denníka Ferenc Črnku, priameho účastníka bojov. Detailne popisuje jednotlivé povely, napríklad Zrinskeho rozkaz vyrábať stromy a brány mesta zasypať hlinou. Útoky počas niekoľkokomesačného obliehania líči rovnako podrobne, ako napríklad v týchto scénach: „Dňa 6. Augusta trval útok až do večera, po čom turecký sultán prikázal strieľať zo všetkých diel a celému tábore rozkázal kričať: Alah! Alah! Alah! A my v meste sme volali meno Ježišovo.“

Čo sa nepodarilo zničiť ľudským rukám, na to boli povolané ničivé dlane ohňa, ako to napokon patrilo k najstarším vojenským taktikám už od prvých dní bojujúceho ľudstva. Turci podpálili veľké mesto, v ktorom zahynulo mnoho ľudí a po vypustení priekopy páliť na hrad zo všetkých štyroch strán. V nasledujúcim prvých septembrových dňoch pokračoval postup Turkov do mesta, masaker domáceho obyvateľstva a masový útok tých, čo prežili do opevneného hradu. Podivuhodne odvážne si podľa Črnkových záznamov počínal gróf, ktorý si pred posledným výpadom z obkľúčeného a horiaceho hradu prikázal priniesť iba ľahké rúcho a mešec dukátov: „Predovšetkým by som chcel, aby ste vedeli, že toto som urobil preto, aby, ak ma niektorý z nepriateľov alebo nejaký zlodej vyzlečie, nehovoril, že našiel u mňa žiadnu korisť ani zisk.“ A s nesmiernym hrdinstvom prednáša: „Pevne mi verte, že kým budem vladať rukou hýbať a šablou sa oháňať, týchto sto dukátov a tieto mestské kľúče mi nik nevezme a po mojej smrti komu padnú, nech si ich má, lebo ja som pán Bohu prisahal, že mňa Turci nebudú vodiť od šiatra k šiatru po tureckom tábore a že nik nebude prstom ukazovať na moje deti.“ V heroickej záverečnej reči hovorí gróf o Bohu ako o jedinom obrancovi. Sľubuje, že s mečom, ktorým si vybojoval prvú slávu, chce i zahnúť v boji a nebude sa snažiť za žiadnych okolností ujsť. Treba si uvedomiť, že vojaci boli v patovej situácii a čakala ich istá smrť uhočením v rukách nepriateľa. V tejto situácii

Roku 303 po Kr. vyhlásil arménsky kráľ Tiridatus IV. katolicizmus za oficiálne štátne náboženstvo. O desať rokov sa to isté na základe Milánskeho ediktu udialo aj v Rímskej ríši. Sem kladieme začiatok rímsko-germánskej kresťanskej civilizácie, ktorú iní autori nazývajú stredovekom. Rímsko-germánske kresťanská civilizácia mala veľkú úlohu pri formovaní súčasného sveta. Rímsko-germánska kultúra žila v symbióze s Cirkvou. Pod symbiózou rozumieme to, že štát plnil svoju úlohu voči jednotlivcovi. Pre jednotlivca je najdôležitejšie stať sa svätým. To však neurobí nijaká inštitúcia, ale Božia milosť. Nijaká inštitúcia totiž nemôže urobiť viac, ako vytvoriť priaznivé podmienky. Politika má vytvárať podmienky pre rast jednotlivcov k svätosti. Práve rímsko-germánska kresťanská civilizácia, zásluhou symbiózy s Cirkvou, takéto podmienky vytvárala a má preto veľký vplyv na sociálne učenie Cirkvi. Nebola to však Cirkev, ktorá vynašla rímsko-germánsku kresťanskú civilizáciu. Tá vznikla tak, že obyvateľstvo sa obrátilo a inkulturovalo kresťanstvo do svojej kultúry. Lev XIII. o tejto civilizácii hovorí: „Boli časy, keď filozofia evanjelia riadila štát. Tento stav mal za následok mimoriadne veci.“

Lev XIII. opisuje aj pád tejto rímsko-germánskej kresťanskej civilizácie. Udial sa v dôsledku štyroch útokov, ktoré môžeme chronologicky zoradiť takto:

- 1517 - náboženský útok
- 1789 - politický útok
- 1917 - ekonomický útok
- 1968 - začína sa na Západe tzv. kultúrna revolúcia

Prvý útok v roku 1517 je nástup protestantizmu. Nedotýka sa len vierouky, ale aj štruktúry Cirkvi. Mizne klérus, ruší sa hierarchia. Pritom, či chceme alebo nechceme, kňazi zohrávajú v Cirkvi významnú úlohu. Existuje podstatný rozdiel medzi jednoduchým veriacim človekom a kňazom. Kňazstvo umožňuje kňazovi celebrowať svätú omšu. Konsekračné slová nemajú rovnaký účinok, keď ich povie laik a keď ich povie kňaz. A to je základný rozdiel. Pri náboženskom útoku v roku 1517 zostal veriaci človek sám pred Bohom a pred Svätým písmom. Povie jeden príklad. Protestanti uznávajú Sväté písmo. Ale kánon kníh Svätého písma bol definovaný cirkevnou autoritou v prvých storočiach Cirkvi. V prvých storočiach Cirkvi kolovali stovky evanjelií, stovky apokalýps a stovky skutkov apoštolských. Iba cirkevná autorita mohla urobiť výber. Vtedy rozhodla, že štyri evanjeliá sú kánonické a ostatné sú apokryfné. (Pozn. red.: Je skutočne pozoruhodné s akým nadšením a radosťou prijímajú protestanti Písmo, ktoré im zostavila tá zlá inštitucionalizovaná, hierarchická a pápežská Cirkev a zároveň ju podzrievajú a osočujú z tisícov podvodov a prehmatov. Kde berú tú istotu, či skôr schizoidnosť, ktorá im velí, aby do písma akceptovali pápežskú selekciu textov, urobili z nej alfu a omegu svojej viery a zároveň verili, že Cirkev pred nimi tají tisíc prehmatov. Žeby pred nimi netajila ešte nejaké iné, lepšie a protestantskejšie Písmo?) Protestantská reforma necháva človeka iba samého voči Bohu a samého voči

Písmu. Ide o veľkú samotu. Všetka pomoc, ktorá sa protestantskému veriacemu ponúka, má iba prirodzený charakter. Teológ, na ktorého sa môže protestantský veriaci obrátiť, je len človek, ktorého jedinou zbraňou je veda. Zatiaľ čo teológ, na ktorého sa môže obrátiť katolík, nie je ten, ktorý vyučuje v seminári, ale biskup, ktorý je teológom skrze Božiu milosť. A teda je v stave interpretovať za istých podmienok to, čo prináša Sväté písmo.

Druhý útok na svet podľa tohto obrazu je útok politický. Spája sa s rokom 1789, s Francúzskou revolúciou, ktorá spôsobila, že občan zostal osamotený voči štátu. Všetky medzičlánky medzi štátom a občanom boli odstránené. Je zaujímavé, že jeden z najväčších predstaviteľov Francúzskej revolúcie, kňaz (či skôr jeho pozostatok; pozn. red.) abbé Seyès hovorí: „Národ je súčet individuí.“

Iný autor, ktorý nebol katolíckym kňazom, ale dokonca bol autorom pornografických textov, taktiež súčasník Francúzskej revolúcie, naproti tomu hovorí: „Národ je rodinou rodín.“ Čo tým chceme povedať? Keď hovoríme o Francúzskej revolúcii, zvykneme ju spájať s dátumom 14. júla 1789 - s dobytím Bastilly. Pritom dobytie Bastilly bolo len jednou epizódou, ktorá dodnes podnecuje našu fantáziu. Oveľa závažnejším dátumom bola noc zo 4. na 5. augusta 1789, keď sa konali voľby. V tú noc hlasovaním zvrhli tzv. feudálny režim. Výsledok bol ten, že rodina stratila politický význam, takisto i región stratil politický význam, oproti štátu ostal iba jednotlivec, ktorý sa nesmel prezentovať inak ako občan. Bez ohľadu na to, či je starý, alebo mladý, či je to muž, alebo žena, či je otec, syn, alebo starý otec, bez ohľadu na povolanie. V nasledujúcich mesiacoch po auguste 1789 prijali ďalší zákon, tzv. „Le Chapelier“, ktorý zrušil cechy a zakázal združovanie ľudí rovnakej profesie.

Rok 1917 znamenal útok na ekonomickú štruktúru - útok na súkromné vlastníctvo. Súkromné vlastníctvo však musíme chápať ako princíp. Jeho dôležitosť vysvetlím takto: v istej polemickú knihu proti Októbrovej revolúcii, ktorú napísal jeden z činiteľov revolúcie Lev Trockij, sa píše, že zatiaľ čo sv. Pavol hovorí: „Kto nepracuje, nech nejde.“, výsledok októbrovej revolú-

cie je: „Kto neposlúcha, nejde.“ Dôvod je jednoduchý. Keď sa štát stane jediným správcom všetkého, všetkých majetkov a všetkej ekonomickej aktivity, nie je možné žiť v protiklade k tomuto štátu.

Posledným útokom bola kultúrna revolúcia roku 1968. Čo sa udialo v roku 1968? Prebehlo čosi, čo nazývame „Francúzsky máj“. Študentské pohyby v celom západnom svete. Pod západným svetom rozumieme Európu a jej expanzie do sveta, čiže do Ameriky a Oceánie. V roku 1968 vzniká pohyb, ktorý mení zvyky, obyčaje, správanie človeka. Nie je to revolúcia štruktúrna, ne-

GIOVANNI CANTONI

Sociálne učenie Cirkvi (1)

menia sa inštitúcie, ale mení sa mentalita ľudí. Predovšetkým mentalita nových generácií. Všetky veci prijaté tradične, všetky zvyky sa spochybňujú a stávajú sa objektom, ktorého sa treba zbaviť. Z hľadiska zvykov napríklad v našom svete do roku 1968 len niektoré herečky alebo niektoré osobnosti ženského pohlavia z vysokej spoločnosti, sa obliekali ako muži. Od tohto dátumu je to úplne normálne. Keď som bol začiatkom šesdesiatych rokov študentom Katolíckej univerzity Božského srdca, pre ženy bola povinná čierna uniforma. Počas niekoľkých mesiacov v roku 1968 zmizla uniforma a zmizli aj rozdiely medzi ženami a mužmi. Možno by sa nám mohlo zdať, že to nemá veľký význam. Každodenný život sa však skladá z maličkostí a tieto maličkosti majú veľký význam.

Všetky tieto dátumy sú symbolické. Nemožno povedať, že by sa v jednom konkrétnom okamihu všetko uskutočnilo. Ide o proces. Uvediem príklad. Rok 1789 je nepochopiteľný bez roku 1717, čo je rok založenia moderného slobodomurárstva. Medzi týmito dátumami prebiehalo štádium prípravy. Tieto dátumy slúžia na to, aby sme si udalosti lepšie zapamätali. Takisto nemožno oddeliť a správne pochopiť rok 1917 bez roku 1848, keď vyšiel Manifest komunistickej strany.

Vráťme sa k uvedenej postupnosti útokov. Na lepšie pochopenie a zapa-

mätanie slúži schéma, ktorú sformuloval Pius XII. v roku 1945 v príhovore k predstaviteľom Katolíckej akcie:

- 1517 - protestantizmus: Kristus áno, Cirkev nie
- 1789 - racionalizmus: Boh áno, Kristus nie
- 1917 - ateizmus: Boh je mŕtvy (dokonca vôbec neexistoval)

Pius XII. zomrel v roku 1958, preto charakteristiku štvrtého útoku si musíme doplniť:

- 1968 - kultúrna revolúcia: neexistuje žiadna pravda.

***

Tvárou v tvár všetkým týmto udalostiam kresťanská civilizácia reagovala, a reagovala aj Cirkev, a to cez svoj učiteľský úrad. Teda pomaly sa tvorila istá cirkevná doktrína, ktorá sa skladala z reakcií Cirkvi a jej učiteľského úradu na rozličné podnety. Podobne ako lekár, ku ktorému prinesú chorého

človeka, nevie o akú chorobu ide. Začína ho liečiť podľa stupňa poznania choroby. Chorobu nepozná. Pozná chorého. To je reálny človek. Lekár si chorobu nevymýšľa, pretože stojí oproti človeku, ktorý je chorý a zrazu nie je schopný robiť to, čo robil predtým, nie je schopný používať všetky svoje schopnosti ako predtým. Lekár reaguje dvoma spôsobmi. Prvý je robiť všetko proti chorobe, ktorú nepozná. Druhý je študovať chorobu v jej vývoji na pacientovi. Takýmto spôsobom vznikla sociálna náuka Cirkvi. Sociálna náuka Cirkvi vznikla ako reakcia na historické problémy civilizácie, tej civilizácie, ktorá bola najbližšia Cirkvi. Teda vznikla v situáciách veľmi konkrétnych a veľmi determinovaných. Okrem konkrétnych reakcií je postavená aj na interpretáciách rozličných situácií. (...)

***

V priebehu storočí vznikli rozličné sociálne problémy. Voči každému problému Cirkve zaujala svoje stanovisko. Neexistoval sklad pripravených odpovedí, ale Cirkev pripravila odpovede na základe problémov, ktoré sa vynárali. Cirkev má pripravené odpovede na konkrétne problémy konkrétnych ľudí, ale nie na konkrétne historické situácie. Odpovedá na otázky jednotlivca, jednotlivých osôb. Ak kladú otázky nejaké sociálne skupiny, odpovede sa musia vypracovať od prípadu k prípadu.

Je to z toho jednoduchého dôvodu, že Náš Pán Ježiš Kristus prišiel, aby hovoril k ľuďom, aby zvestoval spásu ľuďom. Ľudia sa spasia každý jednotlivo. Teda odpovede pre jednotlivca sú vždy pripravené. Ale odpovede na nové historické situácie sa musia vypracovať, pretože tieto situácie nie sú vždy identické. Cirkev teda vie odpovedať na otázku osobnej spásy, ale nie na sociálne situácie, pretože tie sú vždy iné. (...)

***

Spoločnosť má nárok na titul štátu iba vtedy, ak je

schopná zabezpečiť potreby všetkých svojich členov, teda ak je schopná realizovať spoločné dobro. Spoločné dobro je veľmi významný pojem. Tvoria kultúru všetkých ľudí. Po latinsky sa hovorí „bonum commune“, alebo „res publica“ - vec verejná. V nemčine sa používa výraz „reich“, čo označuje spoločné bohatstvo. V angličtine „common wealth“, čo rovnako znamená spoločné bohatstvo. Sociálna náuka Cirkvi podáva definíciu spoločného dobra. Spoločné dobro je súhrn podmienok, ktoré umožňujú každej osobe, ktorá je časťou spoločnosti, aby sledovala vlastnú realizáciu, prirodzenú a nadprirodzenú. Je to základná definícia a preto ju bližšie ozrejmime. Ide o súhrn podmienok, v ktorých základným subjektom je osoba. Predstavte si svet bez osôb a svet bez štátov. Svet bez osôb by bol svet bez (ľudského) života, svet bez štátov by bol síce trochu zmätený, ale žil by. Nemusím mať nejaké hamletovské pochybnosti typu: bol skôr človek, alebo spoločnosť? Prvý bol človek. O tom nemožno pochybovať. Pápež Pius XII. hovorí: „Cieľom spoločnosti je človek.“ Toto je primárny princíp sociálnej náuky Cirkvi. Teda princíp osobný. Osoba je subjekt, ktorému má všetko slúžiť. Podľa akých princípov? Princípy sú dva:

1. Princíp subsidiarity - hovorí, že každý človek musí urobiť všetko to, čoho je schopný a bližný mu musí pomáhať iba vtedy, keď už sám nie je schopný. Termín „subsidiarity“ pochádza z vojenskej terminológie rímskeho vojska a označoval záložné jednotky, ktoré zasahovali len vtedy, keď to bolo nevyhnutné (milites subsidiarii). Teda každá osoba je ako útočná jednotka a musí robiť všetko, čo je schopná urobiť. To nie je iba pravidlo dobrého spoločenského života, ale platí aj pri výchove detí. Detom by sa malo pomáhať len vtedy, keď je to potrebné. Treba od nich vyžadovať, aby všetko čo sú schopné robili samostatne. Aby pri tom vedeli využiť všetky svoje schopnosti. Dobrá spoločnosť nie je tá, ktorá rozmaznáva svojich občanov. Tak ako dobrá rodina nie je tá, ktorá rozmaznáva svoje deti. Treba pomáhať tomu, kto to potrebuje, ale nezastupovať ho. Princíp subsidiarity je základom sociálneho pohľadu kresťana. (...)

2. Princíp solidarity - možno ho vyjadriť pomocou znalosti spoločného dobra. Spoločnosť musí pomáhať osobe, aby rástla rovno, aby mohla využiť všetky svoje schopnosti, ale nesmie osobu nahradiť. Niektorí by mohli povedať, že v spoločnosti máme aj telesne postihnutých. Spoločnosť im musí pomáhať, ale aj tu dvoma spôsobmi: dobrovoľne a prostredníctvom štátu. Čiže štát nie je neexistujúca skutočnosť, ale skutočnosť, ktorá musí zasiahnuť vtedy, keď je to nevyhnutné. Štát nie je motor spoločnosti. Štát je len organizátor spoločnosti.

Záznam prednášky zo seminára
Poslanie sociálneho učenia Cirkvi
pri budovaní štátu
z 24. - 27. novembra 1994,
Únia slovenskej mládeže,
Bratislava 1994
Prevzaté zo stránky
Dielňa sv. Jozefa
<http://dielnasj.blogspot.sk/>

Snímka: Imrich Fuhl titul štátu iba vtedy, ak je